

Utazás az éjszaka mélyére Budapesten

Fél tíz után néhány perccel meg-elevenedik a főkapitányság bünyűi osztályának épülete. A szobákban itt is, ott is megszólal a telefon, halk parancsszavak hallatszanak, a kapu elé kioltott lámpákkal érkeznek az autók. Géppisztolyos rendőrök, detektívek állnak a folyosókon és várják az utasításokat. Szovjet golyószórós különítmény érkezik egy őrnagy és egy főhadnagy vezetésével.

Rövidesen indulunk, hogy átfésüljük a pesti éjszakát, amelyek legkülönbözőbb rejtekhelyeiről a korai sötétedés beálltával újra előmerészkednek a vetkőzetestök, falbontó betörők, mindenre elszánt alvilági alakok.

A razzia vezérkara utolsó megbeszélésre gyülekezik a detektívönök szobájában. Münnich Ferenc altábornagy, Benjámin Olivér vezérőrnagy, Korda alezredes, detektívönök-helyettes, az R közbiztonsági járőr-szolgálat vezetői és Tessényi alezredes a gyilkossági főcsoport vezetője még egyszer áttanulmányozzák a haditervet, aztán Korda őrnagy kiadja a parancsot az indulásra.

Tíz óra van...

Tíz óra van, csilagos, nyárvégi este, amikor a hét kocsiból álló járőr nekiindul a periferiáknak. A körúton még hullámszik a tömeg, a színházból, moziból hazatérők nagy csoportokban várják a villamost. A külvárosok felé kanyarodunk. A Szaolcs uca egyik tömegszállása az első állomás. A nyomozók régi ismerősüket keresik, a *Filléres Mancit*. Filléres Mancit albérlőket tart és albérlői közt mindig szép számmal akadnak vetkőzetestök, zsebtolvaj, mindenre kapható csavargó. *Kis gnómszerű alak lapul az egyik szalmazsákon. Ő is régi ismerős, veszedelmes besurranó tolvaj. Amíg szótlanul, megadórán öltözködik, Filléres Mancit a detektívekkel társalog:*

— Nem érdemes hozzám jönni, felügyelő úr. A jó albérlők már mind lebuktak. Kisebbitettem is a boltot. Kétszobásból egyszobásba költöztem. Most még az utolsó albérlőmet is elviszik...

Vagányok fürdője

Az „albérlő” mémán kuporog a teherautóban. Megyünk tovább. A Dagály uccánál vízesobogást hallunk. *Ez a vagányok fürdője* — mondja Tessényi alezredes. Üres telek szélén, romházak között kis tó, közepén gőzölgő melegvízforrás. Ide járnak éjszakánként a reumás „srenkerek”, „mackódöntők”, üzleti „bugások”. A ruhájukat eldugják a parton és behúzódnak mélyen a vízbe. Az egyik legveszedelmesebb

mackóst (kasszafúró) itt fogták el.

Valaki ellopta a ruháját a part-ról, ő két napig ült meztelenül a forrás alatt, aztán nem bírta tovább és kiabálni kezdett. Teljesen „kiázva” került a főkapitányságra...

Nyomortanyák, tömegszállások. Mosdatlan testek szaga, riadt arcok. *Igazolatás, gyertyafényben, felismerhetetlen rongyok, ételmaradékok, férgek között.* Innen is, onnan is előkerül egy „ismerős”. És vannak pillanatok, amikor még az edzett rendőrtisztek is megdöbbennek:

— Lámpát gyújtani, kik vannak itt! — hangzik az egyik „szobában”.
— Nincs lámpánk, nincs semmink, amivel világítanánk...

Zseblámpák gyulladnak. A földön emberek egymás mellett. Valaki magyaráz:

— Ez az asszony itt tizenegy éve bema, nem tud mozdulni. Az a lány tartja el, az meg időbajos. Ennek, tessék nézni, nincs karja...

— Jó éjszakát — mondják halkán a detektívek és kimennek.

Csókolj meg, Mária...

És ilyen hely nem egy van. Tíz, húsz, harminc. És száz és száz ember.

Újra a körúton vagyunk. Még mindig sok az ember. A nők hangosan nevetnek, a Miami előtt vidám csoport énekel:

Csókolj meg engem, Mária...

A Népszínház uca környékén nem okozunk nagyobb meglepetést. A „hölgyek” útott arecal ácsorognak. Innen is felszáll a teherautóra egy-két fiatalember.

Az első lövés a Szív uccában csattan. Nagyvad került a hálóba: *vetkőzetestök autó.* Már régen keresik. Felismerhetetlen rendszámmal, kioltott lámpákkal cirkál éjjel. A magános járőrelőt megszólítják, olcsón hazaviszik, üljön be.

Legtöbbször Angyalföldön teszik ki — meztelenül.

A golyószórós szovjetkatonák körülfogják a kocsi, egy rendőrautó keresztbeáll az úton. *Aztán a szovjet főhadnagy beül a volán mellé és a vetkőzetestök-autó indul az őrzetesbe.*

Az Aradi uca sarkán kiáltozás: *Fogják meg, fogják meg!* Felgyulladnak a reflektorok, az útonálló másfél perccel belül kézrekerül. Tüzet kért, pénztárcát lopott. Ő is

felül a teherautóra.

Az épülő sportesernak következik. Itt tanyáznak az *álhadifoglyok* és a „csőlakók”. Bunkerekben, üres gázcsövekben alszanak. *Időnként leütnek valakit és ha sikerül a „bolt”, beköltöznek az Augustatelepre.* Kilenc kerül elő. Felismerhetetlen, toprongyos alakok, katonazubbonyban. A teherautó egyre tellik.

Félkettő van. A Grassalkovich uccában járunk, romházak emeletein, pincelakásokban. Itt is a nyomor nehéz, fullasztó szaga. A detektívek jóformán személyesen ismernek mindenkit. Pontosan tudják, melyik lakásban tanyáznak „vagányok”. Emberek rongyokban, vagy meztelenül. Néhány régi betörő itt is akad.

Öltözni, lányok, razzia!

Benézünk az egyik garniszállóba. A folyosón hihetetlenül piszkos bozorkány siet végig és bekopog az ajtókon:

— Öltözni, lányok, razzia...

Mindenütt ugyanaz a nyomasztó kép. Az az érzésem, amint a golyószórós szovjetkatonákkal megyek a romházak pincéiben, tömeglakások fojtott levegőjű folyosóin, mosdatlan testeken lépve át, felriadt, sovány, koravénarcú gyerekek között, hogy *egy idegen, ismeretlen Budapestén járunk*, a mélyen minden emberi szerencsétlenségnek, züllésnek, amely ellen nemcsak detektíveknek, rendőrtiszteknek, de mindenkinek küzdenie kell, aki a másik, a nappali Budapesten él.

Negyed négy van

Hüvösödik. Negyed négy van. Augustatelep. A nyomor látványához nem lehet megedzódni. *Újra és újra szívenüti az embert.* A nyomozók csöretöltött revolverrel járnak barakról barakra. Nem is olyan régen itt még géppuskatűzzel fogadták a razziát.

Hajnalodik, amikor a kocsi átsuhan a Kossuthhídon. Buda esendes. És rövidesen újra teljes esend lesz Pesten is. A rendőrség ragyogóan dolgozik. De nem csak a járőrautóknak kell kitűnően ellátni a feladatukat. *Valahol mélyebben kell megfogni a dolgot, egészen kell belenyúlni ebbe a szinte kísérteties éjszakai Budapestbe. A bűn valamiből születik. És ezt a valamit kell eltüntetni: a nyomort.*

Vajda István